

Delrapport Indikatorer och Utlysningar

Kvinna inför arbete

Svenska ESF-rådet, Stockholm

Diarienummer: 2020/00753

Juni, 2021

Sammanfattning

Hela Människan Huddinge-Botkyrka-Salem (HBS) är en social idéburen ideell organisation, som funnits i över 40 år. Vår organisation fick medel från ESF-rådet i Stockholm för förstudien *Kvinna inför arbete* och studien har genomförts under perioden januari-juni år 2021. Europeiska socialfonden (ESF) är EU:s viktigaste verktyg för att skapa fler och bättre jobb och Svenska ESF-rådet förvaltar fonden i Sverige. Studien *Kvinna inför arbete* speglar trösklar in till arbetsmarknaden för grupper av utrikes födda kvinnor och vilka insatser som kan finansieras via ESF+ år 2021–2027 för att minska trösklarna. *Kvinna inför arbete* belyser två teman inom ESF+: *Ekonomisk utsatthet* och *Etablering på arbetsmarknaden* i relation till de jämställdhetspolitiska målen i Sverige. Förstudien har dokumenterats i en huvudrapport och ett antal delrapporter varav den här rapporten om *Indikatorer och Utlysningar* är en. Den här rapporten sammanfattar tankar om indikatorer som styr mot jämställdhets- och jämlikhetsmål, mot Agenda 2030 och mot mål som tar hänsyn till intersektionella perspektiv. Syftet är att främja utvecklingen samt tillämpningen av mål och indikatorer som kan bidra till att sänka trösklarna in till arbetsmarknaden för grupper av utrikes födda kvinnor. Delrapporten sammanfattar tankegångar kring utlysningar i ESF+ relaterat till genusmedvetenhet, differentierade målgrupper, urbana (utsatta) miljöer och civilsamhällets medverkan i programmet. ***Sammanfattningsvis visar rapporten på underlag som kan användas för att utforma genusmedvetna indikatorer. Den visar på behovet av utlysningar för att främja implementering av beprövad praktik och främja en dubbel strategi, som vänder sig både till kvinnor och till majoritetssamhället. ESF projekt med en tydlig genusmedveten förändringsstrategi för att påverka organisatoriska och strukturella trösklar in till arbetsmarknaden för grupper av utrikes födda kvinnor. Dessutom efterlyses riktade utlysningar för civilsamhället med en hög medfinansieringsgrad för lågtröskelverksamheter, för ekonomiskt utsatta kvinnor och för metodutvecklingsprojekt. Innovationsprojekt ledda av utrikes födda kvinnor i urbana miljöer är en annan idé för utlysningar.***

Innehåll

INLEDNING OCH LÄSANVISNINGAR	4
1. INDIKATORER	8
1.1 Intersektionella indikatorer	8
1.2 Indikatorer i ESF under tidigare programperioder	10
1.3 Indikatorer i ESF+	12
1.4 Indikatorer för jämställdhetsmål	15
1.5 Indikatorer i Agenda 2030	16
1.6 Indikatorer i Finsam	17
2. UTLYSNINGAR	18
2.1 Genusmedvetenhet	18
2.2 Medvetenhet om civilsamhällets roll	19
2.3 Skilda villkor i grupper och i lokalsamhällen	20
2.4 Teman i ESF+	21

INLEDNING OCH LÄSANVISNINGAR

HELA MÄNNISKAN HUDDINGE-BOTKYRKA-SALEM

Hela Människan Huddinge-Botkyrka-Salem (HBS)¹ är en social idéburen ideell organisation, som funnits i över 40 år. Grunden för vårt arbete är vår tro på alla människors lika värde och rätten till ett värdigt liv. Vårt särskilda fokus är att arbeta lokalt, i Huddinge-Botkyrka-Salem, och där stärkande för och tillsammans med människor som lever i en utsatt livssituation. Syftet med vårt arbete är att minska utanförskapet och ge människor möjlighet till varaktig förändring. Vårt arbete utgår från ett salutogent förhållningssätt där fokus ligger på det friska och fungerande. KASAM - känsla av sammanhang - genomsyrar vårt arbetssätt. Målet är att varje individ ska känna meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet i sitt liv. På detta följer att vi vill bedriva ett arbete som främjar personlig utveckling och relationsbyggande i individens vardagssammanhang. Vårt arbete ska synliggöra varje individs resurser och möjligheter att växa som människa och ta makten över sitt eget liv, att få hopp inför framtiden. Våra huvudmän är kyrkor i Huddinge, i Botkyrka och i Salem och vi är en del av Hela Människan nationellt². Vi erbjuder arbetsträning och arbetslivsinriktad rehabilitering – cirka 100 personer våren 2021 – där våra deltagare får möjlighet att arbetsträna i sociala företag: Två secondhand butiker, matsvinsbutik, café, lager, städ, transport och tryckeri. Vi främjar integration genom språk- och kulturgrupper, utflykter, sim- och cykelskolor. Vi stödjer personer i aktivt missbruk, personer med psykisk ohälsa och personer i hemlöshet genom sociala mötesplatser och öppna verksamheter. Vi erbjuder individuellt stöd till barn, ungdomar och vuxna samt stödgrupper för barn, ungdomar och vuxna. Vi har de senaste tre åren haft ett idéburet offentligt partnerskap – IOP Kvinna – tillsammans med Botkyrka kommun, Botkyrka folkhögskola, Arbetsförmedlingen och Bilda studieförbund. Vårt gemensamma mål är att öka förutsättningarna till arbete, studier och ökat livsutrymme för utrikes födda kvinnor som är arbetslösa. Syftet med IOP Kvinna är att genom tvärsektoriell samverkan mellan idéburen, kommunal och statlig sektor bidra till ökad inkludering, social hållbarhet och ekonomisk jämställdhet. Målgruppen för IOP Kvinna är arbetslösa kvinnor i åldern 25–64 år och vi prioriterar utrikes födda kvinnor. Under IOP paraplyet drivs projekt: En ettårig utbildning *Svenska i Butik* (SIB)³ i ett samarbete mellan Botkyrka folkhögskola och Hela Människan HBS, och *Tillväxt Kvinna*⁴, som finansieras via Tillväxtverket, där Samordningsförbundet HBS finns med.

¹ <http://helamanniskan.se/hbs>

² <http://helamanniskan.se>

³ <https://botkyrkafolkhogskola.org/svenska-i-butik/>

⁴ <https://samordningsforbundethbs.se/insatser/tillvaxt-kvinna/>

FÖRSTUDIEN KVINNA INFÖR ARBETE

Den Europeiska socialfonden (ESF) är EU:s viktigaste verktyg för att skapa fler och bättre jobb i Europa. Fonden verkar genom att finansiera projekt som på olika sätt kan förbättra arbetsmarknaden och stärka näringslivet i medlemsländerna. Svenska ESF-rådet förvaltar fonden på uppdrag av Arbetsmarknadsdepartementet.⁵

Hela Människan HBS fick medel från ESF-rådet i Stockholm⁶ för förstudien *Kvinna inför arbete*. Förstudien har genomförts under perioden januari-juni år 2021. Studien speglar trösklar in till arbetsmarknaden för grupper av utrikes födda kvinnor och vilka insatser som skulle kunna finansieras via ESF+ programmet för att minska trösklarna. Vad är orsakerna till trösklarna? Hur kan trösklarnas sänkas? ESF+ programmet genomförs år 2021–2027 i Sverige och andra medlemsländer i EU⁷. *Kvinna inför arbete* har tagit fram en problem- och behovsanalys med koppling till ekonomisk utsatthet och etablering på arbetsmarknaden. Analysen har fokus på kön/genus, jämställdhet, jämlikhet och icke-diskriminering. Perspektiv på tillgänglighet belyses i förstudien i enlighet med *Svenska ESF-rådets standard för tillgänglighetsintegrering*⁸. Analyserna i förstudien återspeglar strukturella, organisatoriska och individuella trösklar in till arbetsmarknaden.

Insatser i ESF+ ska stödja kvinnor (och män) som är **ekonomiskt utsatta** inom definitionen relativ fattigdom. I *Kvinna inför arbete* avser det utrikes födda kvinnor som efter skatt har en inkomst som understiget 60 procent av medianinkomsten i Sverige. Det avser insatser inom jämställdhets, integrations-, utbildnings-, social-, folkhälso-, och arbetsmarknadspolitiken. Det avser projekt som kan minska trösklarna in till arbete, försörjning och studier för ekonomiskt utsatta kvinnor i olika grupper. Det avser insatser som utvecklas tillsammans med kvinnor som är deltagare i projekten. Det avser insatser som ökar den organisatoriska kapaciteten – arbetssätt, metoder och modeller – för att möta ekonomiskt utsatta utrikes födda kvinnor i olika grupper. Det avser insatser för att utveckla strukturer för samverkan och samhandling där jämställdhet- och jämlikhet integreras i processerna.

Insatser i ESF+ ska stödja **etablering och återinträde på arbetsmarknaden** för de som ställts långt från arbetsmarknaden. I *Kvinna inför arbete* avser det utrikes födda kvinnor i olika grupper baserat på exempelvis födelseländer, utbildningsnivåer, diskriminering och arbetsmarknadserfarenhet i Sverige. Det avser insatser främst inom jämställdhets-, utbildnings-, och arbetsmarknadspolitiken. Det avser projekt som kan minska trösklarna in till arbete, försörjning och studier genom kombinationer av

⁵ Svenska ESF-rådet. <https://www.esf.se/>

⁶ <https://www.esf.se/min-region/>

⁷ <https://www.esf.se/vara-fonder/socialfondsprogrammet-esf-2021-2027/>

⁸ <https://www.esf.se/att-ansoka/horizontella-principer/vagledninga/>

insatser på individnivå, på organisationsnivå och på strukturnivå. Insatser på individ- och gruppnivå som utvecklas tillsammans med deltagarna i projekten. Insatser som utvecklar organisatorisk kapacitet ur ett genusperspektiv – modeller för lärande, arbetsträning, arbetslivsinriktade rehabilitering, arbetsförmågebedömningar, praktik, matchning, validering, mentorskap och handledning – för att minska risken att återskapa föreställningar om ”invandrarkvinnor”, som inte bygger på fakta. Genusmedvetna och innovativa insatser som kan utveckla strukturer, värdekedjor och värdestjärnor för utrikes födda kvinnor i olika grupper. Värdekedjor som utgår från individuella behov snarare än ett färdigt utbud av insatser som inte har evidens i forskningen, inte är beprövad praktik i grupper av utrikes födda kvinnor eller som inte motsvarar det som individen behöver/efterfrågar.

Förstudien har dokumenterats i en huvudrapport/slutrapport till ESF-rådet och ett antal delrapporter: **Indikatorer och Utlysningar** (den här rapporten) samt en Statistiköversikt, en Kunskapsöversikt, en Metodöversikt, en Projektöversikt och en Intervjuöversikt.

SYFTE, LÄSANVISNINGAR OCH AVGRÄNSNINGAR

För att formulera träffsäkra mål vad gäller icke-diskriminering är arbetet med analysen avgörande. Först när vi gjort en uttömmande problemanalys där vi identifierat viktiga utmaningar på individ-, organisations- och strukturnivå, kan vi utforma mål⁹.

Den här delrapporten i förstudien *Kvinna inför arbete* sammanfattar tankar om indikatorer som styr mot jämställdhets- och jämlikhetsmål, mot Agenda 2030 och mot mål som tar hänsyn till intersektionella perspektiv¹⁰. Indikatorer som styr mot de övergripande målen och delmålen i ESF+. Syftet är att främja utvecklingen samt tillämpningen av mål och indikatorer som kan bidra till att sänka trösklarna in till arbetsmarknaden för grupper av utrikes födda kvinnor (**avsnitt 1 Indikatorer**). Delrapporten sammanfattar tankegångar kring utlysningar i ESF+ relaterat till genusmedvetenhet, differentierade målgrupper, urbana (utsatta) miljöer och civilsamhällets medverkan i programmet (**avsnitt 2 Utlysningar**).

Den horisontella principen jämställdhet i ESF och indikatorer är ett välutvecklat område medan det är mer sällsynt med indikatorer som tar hänsyn till könsdiskriminering i relation till icke-diskriminering samt olika diskrimineringsgrunder¹¹. Statistik för diskriminering är inte alldeles enkel att hantera, men

⁹ Sid 9 Svenska ESF-rådet (2017) *En guide för att främja lika rättigheter och möjligheter*. Stockholm: Svenska ESF-rådet

¹⁰ <https://www.jamstall.nu/fakta/intersektionalitet/>

¹¹ <https://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>

SCB tar fram statistik under *Delmål 10.3 – Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering* i Agenda 2030¹². Målet utgår från den nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor – från Folkhälsomyndigheten¹³. ESF guiden för att främja lika rättigheter och möjligheter ger vägledning¹⁴ och arbetet i en tidigare ESF temagrupp för likabehandling¹⁵. Vi har i *Kvinna inför arbete* mött en del hinder på vägen för att formulera indikatorer för kvinnor+utrikes födda pga. brister i statistiken (se delrapport Statistiköversikt i förstudien). En förklaring är vad som får registreras i den offentliga statistiken och hur statistiken får hanteras. Det saknas ofta – inte alltid – intersektionella studier med kön+utrikes född+diskrimineringsgrund. Det finns studier om könsdiskriminering och åldersdiskriminering; könsdiskriminering och etnisk diskriminering; samt könsdiskriminering och religion. När det gäller unga utrikes födda kvinnor publicerar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) rapporter och statistik. Vi har haft svårt att genomföra fördjupade analyser med stöd av kunskapsunderlag i relation till psykiska och fysiska funktionsvariationer, könsidentitet och könsuttryck¹⁶ samt sexuell läggning. Bristande underlag påverkar förutsättningarna att formulera indikatorer. Företaget FUNKA som arbetar med tillgänglighet skriver så här på sin webbplats:

*Det är svårt att få en överblick över antalet personer som påverkas av bristande tillgänglighet. Eftersom det är så många olika typer av förutsättningar som kan skapa problem. Vi får ofta frågor om antalet personer med olika funktionsnedsättningar, men även det är svårt att svara på, eftersom det av integritets skull inte registreras. Dessutom går det att mäta på olika sätt. Vissa funktionsnedsättningar är svåra att diagnosticera, andra påverkar bara vissa delar av livet.*¹⁷

ESF betonar att förutsättningar måste skapas för att exempelvis utrikes födda kvinnor ska kunna utvecklas på sina egna villkor. Det behövs kunskaper om grupper av utrikes födda kvinnor, om normer som återskapar föreställningar om "invandrarkvinnan" och förhållningssätt som leder till diskriminering. Maktordningar måste belysas där grupper av utrikes födda kvinnor underordnas och det behövs ett arbete för att hantera motstånd samt ett genusmedvetet förändringsarbete. Strukturer, organisationer och individer som diskriminerar grupper av utrikes födda kvinnor behöver förändras.¹⁸

¹² SCB (2021) *Delmål 10.3 – Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering*
<https://scb.se/hitta-statistik/temaomraden/agenda-2030/mal-10/delmal-10.3> Tillgänglig 2021-06-01

¹³ Folkhälsomyndigheten (2021) *Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor*
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten> Tillgänglig 2021-06-01

¹⁴ Svenska ESF-rådet (2017) *En guide för att främja lika rättigheter och möjligheter*. Stockholm: Svenska ESF-rådet

¹⁵ Sjödin (2013) *Gör rätt(igheter) från början. Projektguide för lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet*. Arbetsmiljöforum i Norden AB / Tema Likabehandling. Publikation finansierad av ESF-rådet.

¹⁶ NB: Med könsidentitet och könsuttryck avses i lagen att någon inte definierar sig som kvinna eller man

¹⁷ <https://www.funka.com/design-for-alla/statistik/>

¹⁸ <https://www.esf.se/att-ansoka/horisontella-principer/icke-diskriminering/>

1. INDIKATORER

1.1 Intersektionella indikatorer

Intersektionalitet ordet kommer från engelskan intersection, som kan betyda vägkorsning eller skärning. Det används för att beteckna hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar och ibland förstärker varandra, en enskild maktordning kan inte förstås oberoende av andra. Intersektionalitet kan användas som analysredskap inom många olika områden och också fungera som ett verktyg.¹⁹

I ESF har indikatorer betydelse på program- och projektnivå och de kan vara baserade på exempelvis deltagare, aktiviteter, resultat och effekter. Indikatorer kan vara kvantitativa och kvalitativa, genusmedvetna eller genusomedvetna om hur kön/genus kan påverka resultat och effekter. Utrikes födda kvinnor (som grupp) får exempelvis inte del av nystartsjobb i samma utsträckning som män varken i kvinnodominerade eller mansdominerade områden. En indikator kan beskriva hur andelen kvinnor ska öka i nystartsjobb inom vård- och omsorg eller inom teknik. En indikator kan beskriva hur genusmedvetenheten ska öka i organisationer med syftet att minska den ojämställda fördelningen av resurser. Indikatorerna kan beskriva hur många utrikes födda kvinnor som deltar i ESF i relation till inrikes födda män, inrikes födda kvinnor och utrikes födda män. Mot bakgrund av att utrikes födda kvinnor (som grupp) har ett betydligt lägre arbetskraftsdeltagande än inrikes födda män kan det vara motiverat att fler utrikes födda kvinnor än män nås av ett program. Indikatorerna kan beskriva resursfördelning mellan olika grupper (tid, längd på insatser, projektmedel etc.) och kvalitén på insatserna. Den ojämställda och ojämlika fördelningen av arbetsmarknadsinsatser (se delrapport Kunskapsöversikt i förstudien) kan motivera att utrikes födda kvinnor (som grupp) får mer resurser än andra grupper från Socialfonden.

ESF standarden för jämställdhetsintegrering, som Sverige varit med och tagit fram, synliggör behovet av att jämställdhet ska finnas med i *socioekonomiska analyser, mål och indikatorer som styr hur fonden används, följs upp och utvärderas*²⁰. Standarden är ett, enligt vår bedömning i förstudien *Kvinna inför arbete*, ett utmärkt verktyg för att vidareutveckla indikatorer med ett intersektionellt perspektiv. En genomgång av standarden kan genom omformuleringar ge en inblick i hur det skulle kunna se ut. Se exempel i tabell 1 på nästa sida.

¹⁹ <https://www.esf.se/att-ansoka/horisontella-principer/om-principerna/>

²⁰ Svenska ESF-rådet (2015) *Standard för jämställdhetsintegrering – ett verktyg för dig som arbetar med Europeiska socialfonden – i planering, programskrivande, genomförande, övervakning eller utvärdering på nationell, regional eller lokal nivå*. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Tabell 1 ESF standarden och tankar om intersektionalitet

Skrivningar i standarden	Skrivningar utifrån <i>Kvinna inför arbete</i>
<i>Nästa steg är att sätta mål och indikatorer för jämställdhet (sid 10)</i>	Nästa steg är att sätta mål och indikatorer för jämställdhet med hänsyn tagen till ett intersektionellt perspektiv. Mål och indikatorer ska belysa resultat och effekt för inrikes födda kvinnor och män, utrikes födda kvinnor och män.
<i>En indikator för projektet ovan är andelen unga kvinnor/män som deltar i utbildningsinsatserna (sid 15)</i>	En indikator för projektet är andelen unga kvinnor/män (inrikes och utrikes födda) som deltar i utbildningsinsatserna.
<i>Andra indikatorer kan vara hur många unga kvinnor/män som slutför/hoppar av utbildningarna, hur många unga kvinnor/män som gått vidare till annan utbildning, praktik eller arbete (sid 15)</i>	Andra indikatorer kan vara hur många unga kvinnor/män (inrikes och utrikes födda) som slutför/hoppar av utbildningarna, hur många unga kvinnor/män (utrikes och inrikes födda) som gått vidare till annan utbildning, praktik eller arbete.
<i>Specificerar projektet indikatorer för att kunna följa upp sina jämställdhetsmål? (sid 19)</i>	Specificerar projektet indikatorer som tar hänsyn till intersektionalitet. Villkor för olika grupper av utrikes födda kvinnor och inrikes födda (kvinnor och män) för att kunna följa upp sina jämställdhetsmål. Villkor för utrikes födda kvinnor (som grupp) och utrikes födda män (som grupp).
<i>De viktigaste jämställdhetsproblem som lyfts fram i analysen, och orsaker till dessa, ska speglas i de mål och indikatorer som sätts i handlingsplaner och utlysningar (sid 22)</i>	De viktigaste jämställdhetsutmaningarna – trösklarna för grupper av utrikes födda kvinnor – som lyfts fram i analysen, och orsaker till dessa, ska speglas i de mål och indikatorer som sätts i handlingsplaner och utlysningar.
<i>Indikatorer ska finnas som visar om projektens jämställdhetsmål uppnås av projekten – respektive om programmets jämställdhetsmål uppnås (sid 25)</i>	Indikatorer ska finnas som visar om projektens jämställdhetsmål uppnås av projekten – respektive om programmets jämställdhetsmål uppnås i relation till utrikes födda kvinnor (som grupp).
<i>De olika indikatorerna ska visa jämställdhetsdimensionen när det gäller utgifter som avsatts för att främja jämställdhet (utgifter för särskilda insatser samt jämställdhetsintegrering) (sid 32)</i>	De olika indikatorerna ska visa jämställdhetsdimensionen när det gäller utgifter som avsatts för att främja jämställdhet ur ett intersektionellt perspektiv (utgifter för särskilda insatser samt jämställdhetsintegrering och intersektionalitet).

Intersektionella indikatorer har stor betydelse för att kunna följa upp insatser med grupper av utrikes födda kvinnor och resultat av insatserna på kort och lång sikt. En del statistik är idag uppdelad både på kön och inrikes/utrikes födda (se delrapport Statistiköversikt i förstudien), vilket underlättar formuleringen av indikatorer. När vi sökt efter underlag för kvalitativa analyser är det lätt att hitta formuleringar av jämställdhetsindikatorer, men betydligt svårare att hitta intersektionella indikatorer, vilket vi nämnt ovan. Det finns dock ett pågående arbete vid det Europeiska jämställdhetsinstitutet, som kan fungera som vägledning för insatser inom ESF+²¹. Utvecklingsarbetet betonar bland annat civilsamhällets roll och att synliggöra ojämlikhet(er).

D'Agostino (2015)²² identifies the following elements:

- a clear definition of intersectionality;
- a structural understanding of inequality;
- a transformative approach to intersectionality;
- inclusion of a wide range of inequality categories;
- explicit mention of certain inequalities;
- awareness of privileges of more advantaged groups;
- avoidance of the stigmatisation of specific groups; and
- consultation of civil society during the policy-making process.²³

1.2 Indikatorer i ESF under tidigare programperioder

De indikatorer som tillämpas i ESF är mycket omfattande och för deltagare alltid könsuppdelade²⁴. I tabell 2 på följande sidor reflekterar vi kring några av indikatorerna ur ett intersektionellt perspektiv. Indikatorn *utomeuropeiskt födda deltagare* en svår indikator eftersom de utrikes födda kvinnorna kommer från stora världsdelar med vitt skilda bakgrunder och om möjligt bör den differentieras. Om kvinnor som deltar godkänner att deras födelseland kan finnas med i statistiken för enskilda projekt vore det en stor fördel. Detta för bättre anpassning till det svenska sammanhanget där exempelvis gruppen kvinnor födda i Syrien är stor. Vi vet att en stor grupp kortutbildade kvinnor är födda i olika länder i Asien samtidigt som det finns många kvinnor i samma grupp med eftergymnasial utbildning (se delrapport Statistikrapport i förstudien).

²¹ EIGE (2019) *Intersecting inequalities. Gender Equality Index*. European Institute for Gender Equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union

²² D'Agostino (2015) *Consolidated Criteria for Assessing Intersectionality Operationalisation in European Equality Policies: The Case of Roma Women*, Journal of Diversity and Gender Studies, Vol. 2(1–2), pp. 95–110.

²³ Sid 11 EIGE (2019) *Intersecting inequalities Gender Equality Index*. European Institute for Gender Equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union

²⁴ ESF-rådet (2019) *Indikatorer för Socialfondsprogrammet som ESF-rådet följer upp*

Tabell 2 ESF indikatorer och tankar om intersektionalitet

Deltagarindikatorer	Kvinna inför arbete, reflektioner
Långtidsarbetslösa	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor.
Icke förvärvsarbetande utanför arbetskraften	Antal/andel utrikes födda kvinnor som nås av insatserna
Kvinnor och män med funktionsnedsättning	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor.
Nyanlända. ²⁵	Antal/andel kvinnor
Kvinnor och män som är eller har varit sjukskrivna och har behov av stöd för återgång i arbete	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor
Över 54 år	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor
Primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2) ²⁶	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor
Deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn.	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor
Hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Antal/andel som deltar som är utrikes födda kvinnor
Aktivitetsindikatorer	Kvinna inför arbete, reflektioner
Projekt som utvecklar metoder eller arbetssätt	Projekt som utvecklar metoder för genusmedvetet arbetssätt i möten med grupper av utrikes födda kvinnor.
Projekt med icke-statliga organisationer (delvis omskriven)	Antalet/andelen projekt med grupper av utrikes födda kvinnor, som involverar civilsamhället
Projektens jämställdhetsintegrering	Antalet/andelen projekt som arbetat med jämställdhetsintegrering baserat på intersektionella analyser.
Projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Antalet/andelen projekt som varit riktade till olika grupper av utrikes födda kvinnor.
Projekt som inbegriper transnationellt samarbete	Antalet/andelen projekt som arbetat transnationellt för att utveckla genusmedvetenhet i insatser med grupper av utrikes födda kvinnor.

²⁵ Som nyanländ räknas här nyanlända med uppehållstillstånd som flykting och andra skyddsbehövande, anhöriginvandrare samt tredjelandsmedborgare som fått uppehållskort i egenskap av familjemedlem till en EES-medborgare. Målgruppen ska motsvara de målgrupper som omfattas av insatser inom arbetsmarknadspolitiken för nyanlända i ESF

²⁶ Wikipedia (2021) *International Standard Classification of Education*
https://sv.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education Tillgänglig 2021-06-01

Projekt som inbegriper samverkan mellan relevanta aktörer.	Antalet/andelen projekt som syftat till att minska trösklar för grupper av utrikes födda kvinnor genom samverkan
Projekt som har koppling till ett annat eller flera andra EU-program t.ex. Erasmus+ ²⁷ eller AMIF ²⁸ (delvis omskriven)	Projekt som kapitaliserar på resultat från Erasmus+ som utvecklat metoder för egenmakt i grupper av utrikes födda kvinnor.
Resultatindikatorer (kort sikt)	<i>Kvinna inför arbete, reflektioner</i>
Icke förvärvsarbetande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Antal/andel utrikes födda kvinnor.
Deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Antal/andel utrikes födda kvinnor.
Anställningens villkor, tillsvidareanställning eller tidsbegränsad anställning (efter avslutad åtgärd)	Antal/andel som utrikes födda kvinnor i tillsvidareanställning respektive tidsbegränsad anställning
Anställningens omfattning, deltidsanställning eller heltidsanställning (efter avslutad åtgärd)	Antal/andel som utrikes födda kvinnor i deltid- respektive heltidsanställning.
Deltagare med lärlingsplats eller i praktik efter avslutad åtgärd (efter avslutad åtgärd)	Antal/andel utrikes födda kvinnor.
Projektens jämställdhetsintegrering vid avslut	Andel/antal projekt som tillämpat jämställdhetsintegrering ur ett intersektionellt perspektiv.

1.3 Indikatorer i ESF+

Programnivå

Indikatorer för att mäta måluppfyllelse i relation till olika målgrupper är viktigt för att synliggöra om det finns behov av riktade insatser eller utökade insatser för de grupper som ESF+ förväntas nå. ESF+ programmet har inte beslutats i Sverige ännu (våren 2021), men det finns flera indikatorer som kan följas för att mäta resultat för olika grupper. *Kvinna inför arbete* utgick från underlag publicerat av Europeiska kommissionen²⁹ och gjorde några tillägg. Se tabell 3 på nästa sida.

²⁷ <https://www.utbyten.se>

²⁸ Migrationsverket (2021) *Om Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)* <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Om-Asyl--migrations--och-integrationsfonden-AMIF.html> Tillgänglig 2021-06-01

²⁹ European Commission (2021) *Programming period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund Plus (ESF+) Shared Management Strand. Data Support Centre VC/2020/014. Common indicators toolbox, Mars 2021.* Brussels: European Commission. OBS: Ej beslutade.

Tabell 3 ESF+ indikatorer

Deltagare (exempel)
Antalet deltagare utrikes födda (kvinnor/män)
Antalet deltagare med utländsk bakgrund (kvinnor/män)
Antalet deltagare som deltar i etableringen (nyanlända kvinnor/män)
Antalet deltagare 18–29 år (kvinnor/män, utrikes/inrikes födda)
Antalet deltagare +55 år (kvinnor/män, utrikes/inrikes födda)
Antalet deltagare som är ekonomiskt utsatta (kvinnor/män, utrikes födda kvinnor/män, ensamstående föräldrar kvinnor/män+ inrikes/utrikes födda)
Utfall (exempel)
Deltagare som gått från inaktivitet/inte i arbetskraften till jobsök (Utrikes födda kvinnor/inrikes födda kvinnor, utrikes födda män/inrikes födda män)
Deltagare som gått vidare till utbildning/studier/lärande i olika former (Utrikes födda kvinnor/inrikes födda kvinnor, utrikes födda män/inrikes födda män)
Deltagare som fått en formell kvalifikation genom insatsen (Utrikes födda kvinnor/inrikes födda kvinnor, utrikes födda män/inrikes födda män)
Deltagare som har ett arbete sex månader efter insatsen (Utrikes födda kvinnor/inrikes födda kvinnor, utrikes födda män/inrikes födda män. Även fördelat på utbildningsnivåer)

På programnivå finns mycket stöd för att ta fram indikatorer via det Europeiska jämställdhetsinstitutet³⁰. De har tagit fram vägledningar för EU:s medlemsländer för jämställdhetsbudgetering³¹, som är en viktig del av det jämställdhetspolitiska arbetet i Sverige. Underlag från institutet kan även – tillsammans med ESF standarden för jämställdhetsintegrering – fungera som vägledning för ESF+ projekt: Hur mycket resurser (tid, pengar, insatser etc.) i projektet går till utrikes födda kvinnor (som grupp) i jämförelser med andra deltagargrupper? Hur stor andel av projektets resurser går till lärande om kön/genus och intersektionalitet för de som arbetar tillsammans med grupper av utrikes födda kvinnor? Hur nöjda är utrikes födda kvinnor (som grupp) med insatserna i jämförelse med andra deltagargrupper? För projekten finns även Jämställ.nu <https://www.jamstall.nu>. som bland annat presenterar metoder för jämställdhetsbudgetering.

³⁰ <https://eige.europa.eu/>

³¹ <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-budgeting/esf-plus>

PROJEKTNIVÅ

På projektnivå är det viktigt att utgå från indikatorer på programnivå för ESF+ och nationella mål för jämställdhetspolitiken, regionala mål för jämställdhet, lokala mål för jämställdhet och verksamhetsmål för jämställdhet i varje organisation. Dessa kan sedan kompletteras med intersektionella analyser. Lärdomar från ESF sedan starten i Sverige år 1995 är att det ibland kan vara viktigt att inte följa 40/60 (minst 40 procent kvinnor eller män) principen för den kvantitativa jämställdheten. Om vi vill minska gapet mellan sysselsättningen för kvinnor födda i Afrika och andra grupper i Stockholmsregionen kan 100 procent kvinnor som deltagare vara en adekvat indikator. 40/60 principen är inte alltid relevant för att lösa de samhällsutmaningar som beskrivs i regionala planer eller som framkommer i statistiken.

De projektspecifika indikatorerna ska bygga på den jämställdhetsanalys som ska göras inför ansökan till ESF+. Det som förstudien *Kvinna inför arbete* visar är behovet av fördjupande analyser av genus och intersektionalitet för att ta fram indikatorer. Det bör i projekten finnas både specifika jämställdhets- och jämlikhetsindikatorer för deltagargrupper. Indikatorer som belyser om insatserna genomförs på ett likvärdigt sätt för olika deltagargrupper. Indikatorer som beskriver om projektet bidragit till att höja mottagarkapaciteten, kunskaperna och /eller insikten om kön/genus för att möta grupper av utrikes födda kvinnor i organisationer samt partnerskap.

Exempel på indikatorer

- 30 kvinnor (utrikes/inrikes födda) med förgymnasial utbildning har fått en kvalificerad utbildning inom transportsektorn genom projektet. Minst 20 kvinnor ska vara utrikes födda.
- 30 ensamstående kvinnor med barn (inrikes/utrikes födda) har arbete sex månader efter projektperiodens slut. Minst 20 kvinnor ska vara utrikes födda.
- 3 miljoner SEK av projektbudgeten (motsvarande 60 procent) av resurserna har avsatts för insatser tillsammans med kvinnor (utrikes/inrikes födda), som har gymnasieutbildning.
- 75 procent av deltagarna (både kvinnor/män) i lärandeinsatserna har ökat sin insikt om intersektionella maktordningar.
- 75 procent av kvinnorna (både utrikes/inrikes födda) har ökat sin självförtroende genom deltagande i projektet.

1.4 Indikatorer för jämställdhetsmål

Jämställdhetsmyndigheten³² och SCB³³ följer utvecklingen av de jämställdhetspolitiska målen genom analyser samt statistik. En del kommuner har börjat använda jämställdhetsbokslut³⁴ med koppling till de nationella målen. Vi beskriver de jämställdhetspolitiska målen i andra delrapporter i *Kvinna inför arbete*. Här vill vi dock betona vikten av målen för att kunna utforma indikatorer som tar hänsyn till villkor för grupper av utrikes födda kvinnor. Se tabell 4 nedan. Vi belyser inte mäns våld mot kvinnor i förstudien utan hänvisar till Operation Kvinnofrid³⁵.

Tabell 4 Exempel indikatorer och jämställdhetsmål

Mål	Könsuppdelad statistik	Kvalitativa indikatorer
En jämn fördelning av makt och inflytande	Formell representation av utrikes födda kvinnor i ESF+ och i projekt.	Reellt inflytande för grupper av utrikes födda kvinnor att påverka de insatser som de deltar i.
Ekonomisk jämställdhet	Antalet/andelen utrikes födda kvinnor i ESF+ i målgruppen ekonomiskt utsatta.	Tid, längd, omfattning och kvalitet på insatser med grupper av utrikes födda kvinnor
Jämställd utbildning	Antalet/andelen utrikes födda kvinnor i ESF+ och i projekt för stärkt humankapital. Antalet/andelen projekt med utrikes födda kvinnor i för Sverige mansdominerade områden.	Tid, längd, omfattningen och kvalitet på insatser med grupper av utrikes födda kvinnor
Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet	Antalet/andelen projekt med utrikes födda kvinnor som tar hänsyn till målet	Metoder, verktyg och arbetssätt för att öka kunskaperna om kön/genus och maktordningar i majoritetssamhället.
Jämställd hälsa	Antalet/andelen projekt med utrikes födda kvinnor som integrerat hälsofrämjande.	Metoder, verktyg och arbetssätt utifrån genusmedicin och intersektionellt perspektiv på ohälsa.

³² Se t.ex. Jämställdhetsmyndigheten (2018) *System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken*. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten Rapport 2018:5

³³ SCB (2021) *Jämställdhetsstatistik*

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhetsstatistik> Tillgänglig 2021-06-01

³⁴ Se t.ex. Uppsala kommun (2021) *Uppsala kommuns jämställdhetsbokslut 2020*. Uppsala: Uppsala kommun, Kommunledningskontoret: Diarienummer: KSN-2020-03385, Rapport

³⁵ <https://www.operationkvinnofrid.se/>

1.5 Indikatorer i Agenda 2030

Agenda 2030 har fått stort inflytande i Sverige och vi har i förstudien *Kvinna inför arbete* sett att det börjar växa fram analyser av indikatorer ur ett intersektionellt perspektiv. Detsamma gäller forskning som belyser genus och intersektionalitet i Agenda 2030. SCB har indikatorer för Agenda 2030³⁶ och det finns rapporter som belyser agendan på lokal nivå³⁷. Flera av de mål som återfinns i agendan har direkt relevans för villkor och trösklar in till arbetsmarknaden i grupper av utrikes födda kvinnor. Se tabell 5 nedan.

Tabell 5 Exempel indikatorer och Agenda 2030

Mål	Könsuppdelad statistik	Kvalitativa analyser
1 Ingen fattigdom. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.	Utrikes födda kvinnor i relativ fattigdom	Metoder, verktyg och arbetssätt i lågröskelverksamheter för att möta ekonomiskt utsatta grupper av utrikes födda kvinnor.
3 God hälsa och välbefinnande. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.	Ohälsa i grupper av utrikes födda kvinnor.	Metoder, verktyg och arbetssätt i hälsofrämjande insatser med grupper av utrikes födda kvinnor.
4 God utbildning. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.	Utrikes födda kvinnors tillgång till utbildningsinsatser (antal i sfi Komvux, kvalificerad yrkesutbildning, kurser, arbetsmarknadsutbildning etc.)	Metoder, verktyg och arbetssätt för delaktighet och inkludering med grupper av utrikes födda kvinnor.
5 Jämställdhet. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.	Utrikes födda kvinnors upplevelser av kränkningar och diskriminering.	Metoder, verktyg och arbetssätt för egenmakt (individ och kollektiva ansatser) i grupper av utrikes födda kvinnor.
8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Utrikes födda kvinnor i osäkra anställningar.	Metoder, verktyg och arbetssätt för att öka kunskaperna om kön/genus och maktordningar i majoritetssamhället.

³⁶ <https://scb.se/agenda2030>

³⁷ Se t.ex. Sweco. *Rapport från perspektivträngsel till perspektivmöjligheter. Omtag och revidering av styrdokument*. Uppdrag Malmö stad.

9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.	Utrikes födda kvinnor i innovationsprojekt.	Utrikes födda kvinnor som ledande användare för utveckling av arbetsmarknadsinsatser.
10 Minskad ojämlikhet	Inkomstklyftor mellan utrikes födda kvinnor i olika grupper och andra grupper. Inkomstklyftor mellan olika lokalsamhällen.	Metoder, verktyg och arbetssätt för rättighetsbaserat arbete.
11 Hållbara städer och samhällen Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.	Utrikes födda kvinnor som är bostadslösa, är inneboende, är trångbodda etc.	Metoder som tar hänsyn till segregation (arbetsmarknads- och boende) och intersektionalitet.

1.6 Indikatorer i Finsam

Indikatorer som tagits fram av Finsam³⁸ kan fungera som stöd för att bedöma resultat i ESF+ med grupper av utrikes födda kvinnor. I tabell 6 nedan har vi utgått från några indikatorer och skrivit om dem för uppföljning med grupper av utrikes födda kvinnor.

Tabell 6 Exempel på indikatorer

Indikator	Frågor
Utrikes födda kvinnor känner att de insatser som erbjuds är organiserade runt deras behov (personcentrerade).	Får du stöd på ett sätt som är till stor nytta för dig? (Deltagare pågående). Har du fått stöd på ett sätt som är till stor nytta för dig? (Deltagare avslut).
Utrikes födda kvinnor upplever inflytande över rehabiliteringsprocessen.	Har du fått vara med och bestämma vilket stöd som du får/har fått? (Deltagare avslut).
En möjlighet att låta rehabiliteringsprocessen få ta den tid som behövs utifrån utrikes födda kvinnors förutsättningar.	Får stödet som ni ger ta den tid som behövs? (Personal).
En värdegrund utifrån mänskliga rättigheter såsom jämställdhet, mångfald och jämlikhet genomsyrar den lokala samverkanskulturen.”	I vilken utsträckning finns rutiner för att arbeta med jämställdhet, jämlikhet och mångfald i insatsen utifrån villkor för grupper av utrikes födda kvinnor? (Personal).

³⁸ <https://www.finsam.se/>

2. UTLYSNINGAR

2.1 Genusmedvetenhet

En analys av 25 års utvecklingsarbete i ESF (se delrapport Projektöversikt i förstudien) visar att det finns goda möjligheter att implementera redan beprövad praktik för att möta behov i grupper av utrikes födda kvinnor. Det innebär att **utlysningar bör främja implementering** av praktik, som kan prövas i olika sammanhang (målgrupper, lokalsamhällen, projektägare etc.). Det finns beprövad praktik för att möta behov av ökad mottagarkapacitet i majoritetssamhället parallellt med insatser som vänder sig till arbetslösa kvinnor. Det innebär att **utlysningar bör främja en dubbel strategi**, som har en tydlig genusmedveten förändringsstrategi med syftet att påverka organisatoriska och strukturella trösklar för grupper av utrikes födda kvinnor. Samtidigt finns behov av att vidareutveckla det intersektionella perspektivet. Här kan **riktade utlysningar** genomföras med syftet att öka genusmedvetenheten i insatser med grupper av utrikes födda kvinnor. Arbetssätt för intersektionalitet som sedan kan överföras till huvudfåran av insatser i ESF+. Transnationella dimensioner bör uppmuntras för att öka innovationsgraden. Vilka krav skulle kunna ställas på ESF+ projekt? Eftersom programmet inte är beslutat (juni år 2021) bidrar förstudien bara med några utgångspunkter, se tabell 7.

Tabell 7 Krav på ESF+ projekt

Kön/genus	Tankar kring krav
Kön som variabel i alla projekt	All statistik från projekten ska vara uppdelad på kön och andra bakgrundsvariabler. Alla resultat ska analyseras utifrån kön och andra bakgrundsvariabler. Utvärderingen ska ta hänsyn till kön och andra bakgrundsvariabler. Jämställdhetsbudget bör uppmuntras.
Genus och intersektionalitet i utvalda projekt	I projekt som specifikt syftar till att minska trösklarna för grupper av utrikes födda kvinnor kan krav ställas på samverkan med genusforskare/externa utvärderare med kompetens inom genus och intersektionalitet. Alternativt partners som har genuskompetens. Jämställdhets- och jämlikhetsbudgetering bör uppmuntras.
Utveckling av metoder och arbetssätt.	Utlysningar för metodutveckling behöver säkerställa att det finns genuskompetens i partnerskapet för att undvika genusbias.
Genusmedvetna insatser	I projekt som syftar till en dubbel strategi med grupper av utrikes födda kvinnor och grupper i majoritetssamhället kan höga krav ställas på partnerskapets genuskompetenser samt intersektionella analyser.

2.2 Medvetenhet om civilsamhällets roll

Vi ser ett stort behov av att underlätta för civilsamhällets aktörer att delta i ESF+. Inom exempelvis EU programmet Erasmus+ tycks innovationsgraden vara högre om vi ser till insatser för grupper med utrikes födda kvinnor. Programmet når fler aktörer som har det vi kallar lågtröskelverksamheter, som möter behov i grupper av utrikes födda kvinnor, utanför offentlig sektor. I Erasmus+ deltar bland annat föreningar för utrikes födda kvinnor. Ett hinder för civilsamhällets aktörer att delta är den låga medfinansieringsgraden, vilket kan innebära att nyskapande insatser med grupper av utrikes födda kvinnor inte får stöd. Civilsamhället som aktör i innovationssystem är en självklarhet och har beskrivits som en förutsättning för innovation inom en rad olika områden (teknisk, social och organisatorisk) samt för att möta samhällsutmaningar (läs utmaningsdriven innovation)³⁹. Vi efterlyser riktade utlysningar för civilsamhället inom följande områden:

- **Lågtröskelverksamheter** (och uppsökande insatser) för att nå grupper av utrikes födda kvinnor som inte är i arbetskraften;
- **Ekonomiskt utsatta** kvinnor som lever i relativ fattigdom;
- **Äldre kvinnor** som aldrig arbetat i Sverige eller som inte haft ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden under 5 år eller mer; och
- **Metodutvecklingsprojekt** där grupper av utrikes födda kvinnor, representanter för civilsamhället och forskarsamhället kan delta. Nyskapande projekt som drar lärdomar från andra EU program (Erasmus+, EU:s forskningsprogram⁴⁰, AMIF⁴¹ etc.) och där kvinnorna är ledande användare i utvecklingen av de tjänster (insatser) som de ska ta del av.

På det här sättet kan civilsamhället få en tydlig roll för att skapa mervärde, nytta och medborgarvärde för de grupper av utrikes födda kvinnor som ställs långt från arbetsmarknaden. Medfinansieringsgraden bör vara 0–20 % om det ska främja civilsamhällets deltagande. I partnerskapen kan finansieringsgraden vara lägre för civilsamhället än för offentlig sektor i ett och samma projekt (differentierad medfinansiering).

³⁹ Se t.ex. det omfattande arbetet av professor Malin Lindberg vid Luleå tekniska universitet och hennes avhandling Lindberg (2010) *Samverkansnätverk för innovation: en interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*. Luleå: Luleå tekniska universitet

⁴⁰ <https://www.vinnova.se/m/horisont-2020/>

⁴¹ Migrationsverket (2021) *Om Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)* <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Om-Asyl--migrations--och-integrationsfonden-AMIF.html> Tillgänglig 2021-06-01

2.3 Skilda villkor i grupper och i lokalsamhällen

Utrikes födda kvinnor, utomeuropeiskt födda kvinnor, kvinnor med utländsk bakgrund och nyanlända kvinnor är heterogena grupper, vilket bör återspeglas i ESF+ utlysningarna. Många trösklar som inrikes födda kvinnor möter in till arbetsmarknaden möter även inrikes födda kvinnor. De stora skillnaderna är migrationen, att kvinnor i vissa grupper av utrikes födda har en lägre utbildning än inrikes födda (som grupp), språket och ekonomiska villkor. En del utlysningar skulle därför kunna vända sig till grupper med kvinnor, men där utrikes födda är prioriterade. Det kan vara exempelvis **arbetslösa kvinnor som är ensamstående med barn** där det krävs anpassningar av insatserna för det obetalda hemarbetet och ansvar för barn. En viktig insats för att ta sig an utmaningen med barnfattigdom. Det kan vara **unga kvinnor** (inrikes och utrikes födda) i **gruppen uvas**⁴² där det finns få riktade projekt. Det kan vara **arbetslösa kvinnor med förgymnasial utbildning** i olika åldrar – alternativt specifika åldersgrupper – där utlysningen prioriterar utrikes födda kvinnor. Det kan vara **kvinnor som behöver arbetslivsinriktad rehabilitering** i grupper med psykisk ohälsa eller grupper med fysisk ohälsa där utlysningen prioriterar utrikes födda. Det kan vara **kvinnor som möter högre trösklar relaterat till flera diskrimineringsgrunder med parallella insatser för arbetsgivare**. Se även tabell 8 nedan

Tabell 8 Riktade insatser med kvinnor (kvinnogrupper) i ESF+

Potentiella målgrupper	Varför?
Ensamstående (utrikes födda) kvinnor med barn	En mycket ekonomiskt utsatt grupp och ett fåtal tidigare ESF finansierade projekt. Hög relevans för barnfattigdom.
(Utrikes födda) kvinnor som har ekonomiskt bistånd som försörjningskälla (ensamstående och sammanboende)	En stor grupp i Södertörnskommuner som Botkyrka och Södertälje. Stora kostnader för individer och för samhället i grupper med långvarigt bistånd.
Kortutbildade (utrikes födda) kvinnor	En stor grupp som behöver omfattande insatser för stärkt humankapital, som de inte har tillgång till idag.
Nyanlända kvinnor, flyktingar	En stor grupp som behöver insatser som följer på etableringen, exempelvis kvinnor födda i Syrien.
(Utrikes födda) kvinnor i behov av SIP (samordnad individuell plan)	Värdekedjor, värdestjärnor och samordnade individuella planer behövs för stora grupper kvinnor för att minska trösklarna in till arbete.

⁴² Uvas är en förkortning för unga som varken arbetar eller studerar

Utöver ett målgruppsperspektiv finns anledning att fundera över riktade insatser i urbana miljöer där en majoritet av de utrikes födda kvinnorna bor i Stockholmsregionen och i de kommuner där arbetslösheten är hög. Ca 23 procent av alla utrikes födda kvinnor i länet bor i sex kommuner på Södertörn⁴³ och cirka 40 % bor i Stockholms stad (totalt 63 procent av kvinnorna i länet som inte är födda i Sverige). Andra kommuner med en hög andel utrikes födda kvinnor är Järfälla, Sigtuna, Solna, Sundbyberg och Upplands Väsby. Vi har under förstudien tagit del av analyser, via Blå vägens⁴⁴ ESF förstudie, i områden som Spånga-Tensta. Järva omfattar Tensta, Rinkeby, Kista, Husby och Akalla i Stockholms kommun samt delar av Solna, Sundbyberg, Sollentuna och Järfälla. **En riktad utlysning där kommuner och civilsamhället uppmantras att samverka och samhandla för att minska trösklarna in till arbetsmarknaden för kvinnor i urbana (utsatta) områden är ett förslag.** En sådan satsning kan med fördel samordnas med statliga myndigheter med uppdrag, utöver Arbetsförmedlingen. **Innovationsprojekt ledda av grupper av utrikes födda kvinnor och civilsamhället i urbana miljöer** är en annan idé för utlysningar.

2.4 Teman i ESF+

Ekonomisk utsatthet – ensamstående kvinnor med barn och barnfattigdom

Den könsuppdelade statistiken och underlag inför ESF+ bekräftar bilden av att arbetslösa ensamstående utrikes födda kvinnor med barn är en av Stockholmsregionens mest ekonomiskt utsatta grupper. Barnen är ekonomiskt utsatta (barnfattigdom) och lever under andra villkor än andra barn i regionen. En investering i de ensamstående mödrarna är en investering i barnen. Insatser för gruppen är mycket angeläget inom ESF + antingen genom en storskalig satsning i Stockholmsregionen, alternativt en satsning nationellt. Vi ser att det finns underlag för en gemensam satsning på Södertörn i ett eventuellt samarbete med stadsdelar i Stockholm stad och kommuner som Sundbyberg. Ett partnerskap mellan idéburen sektor som Hela Människan HBS (som når ut och kan nå ut till målgruppen), kommuner och statliga aktörer med goda kunskaper om målgruppen – exempelvis Socialstyrelsen – med fokus på att minska trösklarna in till arbetsmarknaden för ensamstående utrikes födda kvinnor med barn. Till projektet kopplas förslagsvis (interaktiva) forskare och här finns en mycket hög kompetens inom fältet vid exempelvis Stockholms universitet.

⁴³ Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Salem och Södertälje.

⁴⁴ <https://www.blavagen.nu/>

Ekonomisk utsatthet – arbetslösa kortutbildade kvinnor

Den könsuppdelade statistiken och underlag inför ESF+ bekräftar bilden av att det finns stora grupper utrikes födda kvinnor och inrikes födda kvinnor som har förgymnasial utbildning även om det till antalet är fler män (som grupp) som är kortutbildade. De kortutbildade kvinnorna, och särskilt utrikes födda kvinnor, möter jämfört med inrikes födda män betydligt fler trösklar in till arbetsmarknaden. Vi föreslår därför riktade utlysningar för gruppen kortutbildade kvinnor, som har stor risk att hamna i permanent långtidsarbetslöshet och ekonomisk utsatthet. Vi ser att det finns underlag för att ge stöd till flera projekt i Stockholmsregionen som kan möta behov i målgruppen. Partnerskap mellan idéburen sektor som Hela Människan HBS, som redan möter många kvinnor i gruppen (inrikes och utrikes födda), folkhögskolor och studieförbund samt offentliga aktörer med goda kunskaper om målgruppen kan bidra i ESF+. Till projektet kopplas förslagsvis (interaktiva) forskare inom pedagogik, genus och integration för att bidra till utvecklingen av praktiska verktyg med evidens. Även här finns det hög kompetens vid exempelvis Stockholms universitet och Södertörns högskola.

Etablering på arbetsmarknaden – minska glappen

Den könsuppdelade statistiken och underlag inför ESF+ visar att det tar längre tid för kvinnor (som grupp) jämfört med män (som grupp) att etablera sig på arbetsmarknaden när de kommer till Sverige. Det finns skillnader mellan olika grupper av utrikes födda kvinnor baserat på födelseland, utbildningsnivåer och skäl för invandringen. Föräldraledighet och den ojämsställda fördelningen av det obetalda arbetet är två trösklar. Mot bakgrund av detta blir det intressant för ESF+ att genomföra en utlysning i Stockholmsregionen som kan pröva kombinationer av insatser för att minska de glapp som finns för kvinnor att delta i arbetsmarknadsinsatser pga. barnafödande och föräldraledighet. Nyanlända kvinnor och kvinnor som bott längre i Sverige.

Etablering på arbetsmarknaden – tillgång till insatser som anhörig

En tröskel är att kvinnor i mycket högre utsträckning än män kommer som anhöriga till Sverige. Här skulle utlysningar kunna stimulera samarbete mellan civilsamhället och kommuner för att utforma projekt med uppsökande verksamhet. Dels för att främja att kvinnorna skriver in sig hos Arbetsförmedlingen, dels för att kvinnorna ska kunna ta del av en kombination av anpassade insatser.

Etablering på arbetsmarknaden – grupper av utrikes födda kvinnor som ledande användare

Vi ser i kunskapsunderlag att det är en kombination av kön, utbildning, födelseland, ojämsställd fördelning av resurser och diskriminering som samvarierar när kvinnor ställs utanför arbetsmarknaden. Vi ser att kvinnor som ställts längst från arbetsmarknaden behöver de längre insatser som ESF+ kan

erbjuda, jämfört med andra arbetsmarknadsinsatser. En modell skulle kunna prövas i ett pilotprojekt i Stockholmsregionen som följer exempelvis den norska modellen *Jobbsjansen*⁴⁵ där kvinnorna kan delta i upp till tre år. En modell som givit bättre resultat än i Sverige för kortutbildade utrikes födda kvinnor. Ett modellarbete skulle även kunna genomföras inom ramen för utlysningar med koppling till innovation med utrikes födda kvinnor som ledande användare. Insatser som kan utformas utifrån lärdomar inom Erasmus+ samt EU:s forskningsprogram. Det finns även lärdomar att dra från EU program som Urbact⁴⁶ och Interreg⁴⁷. Inom ramen för förstudien *Kvinna inför arbete* har vi inte haft möjlighet att sammanställa lärdomar från andra medlemsländer i EU men resultat kan sökas i flera olika databaser, exempelvis <https://keep.eu/>

⁴⁵ Nordens Välfärdscenter (2021) *Jobbsjansen – Målet er å øke sysselsettingen blant innvandrere som står langt fra arbeidsmarkedet* <https://nordicwelfare.org/integration-norden/exempel/jobbsjansen-malet-er-a-oke-sysselsettingen-blant-innvandrere-som-star-langt-fra-arbeidsmarkedet> Tillgänglig 2021-06-01.

⁴⁶ <https://urbact.eu/>

⁴⁷ <https://eufonder.se/interreg.html>